

Tisíc a jedna noc

Komentář k ukázce

Příběh je vybrán z 5. svazku a námětem jej můžeme zařadit k mravoučným historkám.

Ukázka

Vypravování o napáleném zloději

I pravil: „Věz, ó králi, že jednomu z boháčů vzaly zaslé jeho rozum i jmění. Zmohla ho strast, až se stal trudnomyslným a vzal zaslé jeho rozum. A zbylo mu z jeho jmění asi dvacet **dínárů**. On pak prosil lidi o almužnu, shromažďoval, co mu dávali, a kladl to k oněm dínárům, které mu zbyly.

A v tom městě byl jeden povaleč, který se zanášel pošetilostmi. Ten zvěděl o tom trudnomyslném, že má něco zlata. I jal se ho špehovat a neustal v tom, až viděl, že vložil, co měl z peněz, do hrnce a vešel do opuštěné zříceniny. Tam usedl k močení, vyhrabal díru, ukryl tam ten hrnec a nasypal naň zem, tak jak byla předtím. Když se vzdálil, přišel ten povaleč, vzal, co v něm bylo, a zas jej tam vložil, tak jak byl. Potom ten trudnomyslný se vrátil, maje s sebou něco, aby to k tomu přidal, ale nenalezl to. I zamyslnil se o tom, kdo ho následoval. A on viděl, že ten povaleč často u něho sedá a vyptává se ho. Potom zpozoroval tu ztrátu, když vyňal ten hrnec. Špehoval ho tedy neustále, až ho viděl usednout, pak se k němu rozběhl. Uzřel ho pak, jak si mumlá pro sebe a říká: „V tom hrnci je šedesát dínárů a já mám ještě dvacet dínárů na tom a tom místě. Ale dnes to dám všechno dohromady do toho hrnce.“

Když ho ten povaleč uslyšel, jak opětovně mumlá a brumlá, litoval, že vzal ty dínáry, a pravil: „Teď se vrátí k tomu hrnci a neuvidí nic, i unikne mi to, nač číhám. Mám tedy za správné vrátit do hrnce ty dínáry, aby je viděl a nechal v něm všechno, co má. Pak si to vezmu všechno.“ A měl strach, aby ho ten trudnomyslný nenásledoval na to místo a neviděl, že tam nic není, takže by mu překazil ten plán. Řekl mu tedy: „Adžláne, chci, abys šel do mého příbytku a pojedl se mnou chleba.“ I šel ten trudnomyslný s tím povalečem do jeho příbytku; on ho tam usadil a odešel na trh. Pak prodal něco ze svých šatů a zastavil něco ze svého domu, šel k tomu místu, zahrabal ten hrnec a vrátil se do svého příbytku, když byl koupil dobrý pokrm a dal mu jíst a pít. Pak vyšli oba spolu.

A ten povaleč šel a skryl se v noci, aby ho ten trudnomyslný neviděl. Poté šel ten trudnomyslný a vzal ten hrnec. Potom přišel k tomu hrnci ten povaleč, pln radosti z toho, jak po něm dychtil, hrabal na tom místě, ale nenalezl nic. Tu poznal, že ten trudnomyslný ho přelstil, i začal se bít do hlavy z žalu a následoval ho na všech místech, aby se zmocnil toho, co má, ale nebyl s to, poněvadž ten trudnomyslný poznal, co má ten povaleč v úmyslu, a byl si jist, že ho špehuje, takže byl na sebe opatrný. A kdyby byl ten povaleč uvážil, co vzniká z ukvapení a jaká pohroma se z něho rodí, nebyl by to udělal.

Ale tohle vyprávění, ó králi času, není o nic pozoruhodnější, kromobyčejnější a zábavnější než vyprávění o Chablasovi, jeho manželce a učenci a o tom, co se mezi nimi stalo.“

Když král vyslechl toto vyprávění, vzdal se předsevzetí ho zabít a přiměl svou mysl k tomu, aby ho ponechal naživu. Potom mu rozkázal, aby odešel do svého příbytku.

Když pak nastal večer, zavolal si ho král. Jakmile se dostavil, požádal ho o vyprávění. I řekl: „Slyším a jsem poslušen.“

Vysvětlivky

dínár – zlatá arabská mince

Otázky k textu

- Vysvětlíte pojem „stát se trudnomyslným“.
- Jmenujte vlastnosti, jimiž se vyznačovali oba protagonisté příběhu. Které vlastnosti byste přiřadili „pošetilému člověku“?
- Vypravujte, jak okradl povaleč boháče a kterak boháč napálil zloděje.
- Popište vlastními slovy ponaučení vyplývající z příběhu.

Komentář k dílu

Základem příběhů **Tisíc a jedna noc** je indické Velké vyprávění, z něhož čerpal perský text Tisíc vypravování. Ten již obsahoval příběh o králi, který popravoval každou ženu, s níž strávil noc. Chytrá Širázád oddaluje svůj ortel tím, že vypravuje králi příběhy. Na ně se vázaly další příběhy z oblasti Egypta, Iráku, Indie i dalších asijských oblastí. Všechny texty byly šířeny dlouhou dobu ústním podáním. Postupně vznikaly různé verze písemné podoby (nejstarší arabská pochází z 8. stol., konečná z 18. století).

Přes různé stáří a rozličný původ tvoří příběhy překvapivě ucelený a jednotný soubor. České vydání z roku 2002 obsahuje celkem 5 svazků.

Zajímavost

První české zpracování vyšlo nákladem Václava Matěje Kramera v roce 1795 pod názvem Arabské pohádky.

Zdroje : *Tisíc a jedna noc*, Ikar, Praha 2002